

dilluns, 5 de gener de 2009

Sàhara Occidental: contradiccions i reptes

Sense que el Marroc faci una oferta acceptable, que inclogui una proposta creïble i aplicable, poca cosa s'hi pot fer. Sense que les potències rellevants, principalment els EUA i França, l'impulsin a fer-ho, no serà possible una solució

tribuna

Investigadora de l'Escola de Cultura de la Pau (UAB)

NÚRIA TOMÀS.

El conflicte entre el Marroc i el Front Polisario pel control del Sàhara Occidental és una de les disputes més antigues del món i una de les més llargues del continent africà. Des de fa més de tres dècades, el govern marroquí i el moviment polític i armat Front Polisario, erigit en representant de la població sahrauí al capdavant de la República Àrab Sahrauí Democràtica, mantenen un desacord per aquest territori del nord d'Àfrica sense que els diferents intents de resolució que han tingut lloc sota els auspicis de les Nacions Unides hagin estat efectius. És significatiu que, per segona vegada, un mediador de l'organització internacional abandoni la seva posició, fent palès el caràcter «quasi irresoluble» del conflicte. I també ho és que, des que el darrer enviat personal del secretari general de l'ONU va deixar el càrrec, l'agost passat, encara ningú l'hagi substituït.

El conflicte del Sàhara Occidental té una sèrie de particularitats i contradiccions. La primera particularitat és que es tracta d'un dels pocs territoris formalment encara per descolonitzar, fet que li confereix una situació ben especial que no és exempta de polèmica. Si bé Espanya va transferir l'administració del territori sobre la base d'uns acords nuls des del punt de vista jurídic, i les Nacions Unides el manté en la llista de «territoris no autònoms», la consideració del problema com una qüestió de descolonització constitueix el primer punt del desacord. Així, si des del Front Polisario es defensa aquesta interpretació, i es reivindica tot allò que se'n deriva – l'aplicació del principi d'autodeterminació –, des del Marroc s'argumenta que constitueix un problema intern. La contraposició d'arguments no és menor i ha mantingut el fil de la confrontació al llarg d'aquests anys.

La contradicció és que, sent un dels pocs conflictes en què més clarament el dret internacional es mostra a favor de la demanda sahrauí –l'exercici genuí del dret a l'autodeterminació, és a dir, a través de la celebració d'un referèndum que inclogui la independència com a opció–, més la realitat avança en sentit contrari. El nucli dur d'aquesta contradicció es fa evident en el paper de les Nacions Unides, tal com cada vegada més veus fan sentir: l'organització afirma, una vegada i una altra, que la solució es basa en l'exercici d'aquest dret, però a la vegada fa una crida a una solució per consens, eludint, per tant, qualsevol imposició d'aquest principi.

Des de la més absoluta desesperació comprensible per a una població que fa 33 anys que està refugiada en un territori desert, es demana al Front Polisario que mantingui una actitud «realista» com a via per sortir d'aquesta situació de bloqueig, fet que voldria dir acceptar les propostes d'autonomia marroquines. És aquí quan

els dirigents del grup recorden que ells han acceptat el Pla Baker II, i el Marroc, no. És al Front Polisario, a qui es demana flexibilitat i creativitat. I és des de la immensitat dels camps de Tinduf, que responen que no els falta temps per pensar en solucions creatives. Des de la perspectiva de la construcció de la pau, cal dir que sense voluntat política per canviar les coses els avenços seran nuls. Sense que el Marroc faci una oferta acceptable –no només per al Front Polisario sinó també per a Algèria –, que inclogui una proposta creïble i aplicable, poca cosa es pot fer. Sense que les potències rellevants, principalment els EUA i França, l'impulsin a fer-ho, no serà possible una solució. I sense que la comunitat internacional deixi d'aplicar la política del tracte diferenciat, mostrant la solidaritat amb la població sahrauí sense que això sigui paral·lel a la pressió política per canviar la realitat d'aquest poble, els avenços simplement no hi seran.